

BİREYSEL KATILIM SERMAYESİ SİSTEMATİĞİ ANALİZİ

ANALYSIS OF INDIVIDUAL PARTICIPATION CAPITAL SYSTEMATICS

Kemal Sadrettin ORGUN*

ÖZ

Bilindiği üzere sermaye ve müteşebbis iktisat biliminde temel üretim faktörlerinden önemli iki ögesini teşkil etmektedir. Son yıllarda yeni dünya ekonomisinde bu iki temel ögenin bir araya getirilmesine imkan veren melek yatırımcı ağı sistemi hızla yaygınlaşmakta ve ekonomik büyümenin yeni finansal aracı olarak aktif rol almaktadır. Ülkemiz açısından da küreselleşen iktisadi sisteme intibak için bireysel katılım sistemi hayata geçirilmiştir. Bu sayede finansman ihtiyacı olan erken dönem işletmeler ile yatırımcılar bir araya getirilerek etkin bir finansal araç olarak işletilmeye başlanılmıştır. 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunun geçici 82. maddesinde bireysel katılım sermaye sistematığının yatırımcılara sunduğu vergi avantajları ile kamu maliyesinin sistematığe olan katkısı gözlemlenmekle birlikte Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın çeyrek dönemler itibariyle

ABSTRACT

As it is known, capital and entrepreneur are two important elements of basic production factors in economic science. In recent years, the angel-investor network system, which allows these two basic elements to be brought together in the new world economy, is rapidly expanding and plays an active role as the new financial instrument of economic growth. In terms of our country, the system of individual participation has been implemented for the adaptation of the global economic system. In this way, early enterprises and investors in need of financing were brought together and started to operate as an effective financial instrument. The provisional article 82 of the Income Tax Law No. 193 provides the tax advantages offered to investors by the individual participation capital system and the contribution of public finance to systematics and it is possible to follow up the systematics with the progress reports shared by the Ministry of

* Vergi Müfettişi, Hazine ve Maliye Bakanlığı, kemal.sadrettin.orgun@vdk.gov.tr, ORC-ID: 0000-0002-5125-2609.
Orgun, K.S. (Haziran 2019). Bireysel Katılım Sermayesi Sistematığı Analizi, *Vergi Raporu*, 237, (55-64).

le kamuoyuyla paylaştığı ilerleme raporları ile sistematüğın takibini mümkün kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Melek yatırımcı, Bireysel katılım sistemi, Diğer İndirimler, Faaliyet Raporu.

JEL Sınıflandırması Kodları: H1 , H2 ,H53.

GİRİŞ

6327 sayılı Kanunun 10'uncu maddesi ile 213 sayılı Gelir Vergisi Kanununa eklenen geçici 82'nci maddesinde yer verilen bireysel katılım yatırımı indirimine dair yasal düzenleme ile bireysel katılım sermaye sistematüğü hayata geçirilmiştir. Bu sistem özetle; sermaye ve bilgi birikimine sahip olan tecrübeli yatırımcıların gelecekte katma değeri yaratacağına ve verimli olacağına inandıkları şirketlere sermaye desteğı sağlaması, bu sayede henüz başlangıç veya gelişim aşamasında olup finansman gereksinimi duyan şirketlerin sermaye desteğı olarak piyasa ekonomisi içerisindeki yerlerini sağlamlaştırabilmelerine imkan tanımayı amaçlayan yatırım sistematüğü olarak ifade edilebilir.

Ekonomi literatüründe melek yatırımcı olarak ifade edilen bireysel katılım yatırımcıları gerçekleştirecekleri yatırımlara mukabellen 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda yer verilen vergi teşviki uygulamasından istifade edeceklerdir. Bu yönüyle devlet hayata geçirdiğı bu sistematikte melek yatırımcılardan tahsil etmekten vazgeçtiğı vergi yoluyla yatırımcılara devlet desteğı vermekle iktisadi çarpan etkisi yaratacak yatırım çarkının en önemli dişlisini teşkil etmektedir. Hiç şüphesiz müteşebbisler açısından bu sistematüğü maliye veznesi yerine gelecekte başarılı olacağına inandıkları sektör ve şirketlere yatırım yapmak son derece cazip bir fırsat olarak değerlendirmek mümkündür.

Kamu maliyesi bireysel katılım sisteminde üstlenmiş olduğı misyon ile finansman kaynağı sıkıntısı çeken yeni firmalar için yeni bir finansal araç oluşturulmak, piyasada etik kuralları hakim

Finance and Treasury for quarterly periods.

Keywords: Angel Investor, Individual Participation System, Other Discounts, Annual Report.

JEL Classification Codes: H1 , H2 ,H53.

kılmak ve kurumsal bir yapı oluşturmak, yatırımcılar için güven ortamı sağlamak ve devlet desteğı ile sistematüğü daha cazip kılmak gibi işlevini yerine getirmektedir.

Bu çalışmada dünya ekonomisinde uzun sürelerdir var olan ancak ülkemizde 13/6/2012 tarihli ve 6327 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ile hayata geçirilen bireysel katılım sermayesi sistematüğının kapsam ve niteliğinin ve melek yatırımcılar açısından getirilerinin yasal dayanakları ile izahatı ve Hazine ve Maliye Bakanlığı'nda hazırlanan faaliyet raporu verileri ışığında güncel analizine yer verilecektir.

1- BİREYSEL KATILIM YATIRIMCISI İNDİRİMİ

Bireysel katılım yatırımcılarına yönelik vergisel teşviki ifade eden indirim müessesesi 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunun Geçici 82. maddesinde yer alan hükümlerin yanı sıra 1 seri No.lu bireysel katılım yatırımcısı indirimi hakkında tebliğ ile düzenlenmiştir. Başlangıçta ilgili Kanun maddesinde 31.12.2017 tarihine kadar yapılacak yatırımlar için öngörülen bu teşvik 1 Ocak 2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 2017/11176 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 31 Aralık 2022 tarihine kadar (bu tarih dahil) uzatılmıştır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunun Geçici 82. maddesinde yer alan düzenlemeye göre; 31/12/2022 tarihine kadar, 9/12/1994 tarihli ve 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun ek 5'inci maddesi kapsamına giren bireysel katılım yatırımcısı tam mükellef gerçek kişiler, maddenin yürürlüğe girdiğı tarihten sonra iktisap ettikleri tam mü-

kellef anonim şirketlere ait iştirak hisselerini en az iki tam yıl elde tutmaları şartıyla, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümlerine göre hesapladıkları hisselerin tutarlarının %75'ini yıllık beyannamelerine konu kazanç ve iratlarından hisselerin iktisap edildiği dönemde indirebilmektedirler. Ayrıca maddenin devamında Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen araştırma, geliştirme ve yenilikçilik programları kapsamında projesi son beş yıl içinde desteklenmiş kurumlara iştirak sağlayan bireysel katılım yatırımcıları için bu oranın %100 olarak uygulanacağı ifade edilmektedir.

Madde metninden müşahade edileceği üzere mükelleflerin bireysel katılım yatırımcısı indiriminden yararlanılabilmesi için,

- Tam mükellef gerçek kişi olunması,
- İştirak hisselerinin iktisap edilmesinden önce Hazine Müsteşarlığından bireysel katılım yatırımcısı lisansı alınması,
- Tam mükellef bir anonim şirkete ait iştirak hisselerinin iki tam yıl (730 gün) süreyle elde tutulması,
- Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğe göre Müsteşarlıkça belirlenen alanlarda yatırım yapılması ve bu yatırımın Müsteşarlıkça mevzuata uygun bulunması şartlarına bir arada haiz olması gerekmektedir.

Bireysel katılım sermayesi sistematğine dahil olabilmek için bireysel katılım yatırımcısı lisansın alınmış olması gerekirken, bu lisansa sahip olmak için başvuracak yatırımcılar için iki temel kriter belirlenmiştir. Bu kriterler yüksek gelir veya servet ile tecrübeden mütevellittir.

Yüksek gelir veya servet kriterine göre; yatırımcıların lisans almadan önceki iki takvim yılı için, yıllık gayrisafi geliri ayrı ayrı 200.000-TL ve üzerinde olmalı veya müracaat anında sahip

oldukları her türlü menkul ve gayrimenkul varlıklarından oluşan kişisel servetin toplam değeri 1.000.000 TL (Yüksek Servet Sahibi Yatırımcı) ve üzerinde olmalıdır.

Tecrübe kriterine göre ise; yatırımcılar banka ve finansal kuruluşlarda fon veya portföy yöneticisi olarak ya da banka ve finansal kuruluşların küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin finansmanı, proje finansmanı veya kurumsal finansman birimlerinde veya girişim sermayesi yatırım ortaklıkları dahil girişim sermayesi şirketlerinde müdür veya dengi bir pozisyonda ya da daha üst bir pozisyonda en az iki yıl iş tecrübesine sahip veya Lisans alınmadan önce son beş yıl içinde en az iki yıl, yıllık cirosu en az 25.000.000 TL olan bir şirkette genel müdür yardımcısı veya dengi bir pozisyonda ya da daha üst bir pozisyonda çalışan veya BKY ağlarının birine lisans alınmadan önce en az bir yıl süreyle üyeliği bulunan ve müracaat sırasında belirtilen nitelikleri haiz halka açık olmayan en az üç şirkette BKY olarak ortak olan veya başlangıç veya büyüme aşamasındaki şirketleri desteklemek amacıyla kurulmuş olan yurt içi kuluçka merkezlerinde ya da teknoloji geliştirme merkezlerinde en az iki yıl tecrübesi bulunan ve bu merkezlerdeki başlangıç veya büyüme aşamasındaki en az üç şirketin her birine en az 20.000 TL sermaye koyan kişilerden olmalıdırlar.

Bununla beraber 1 seri No.lu bireysel katılım yatırımcısı indirimi hakkında tebliğde iki yıllık elde tutma süresinin; girişim şirketi adına Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğin 25'inci maddesi kapsamında açılan ortaklık banka hesabına nakdi sermayenin yatırıldığı tarihte başlayacağı ve bireysel katılım yatırımcısı indiriminden dar mükellef gerçek kişiler ile dar mükellef kurumlara iştirak eden tam mükellef gerçek kişilerin de yararlanmasının mümkün olduğu açıklanmıştır.

Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğin 26'inci maddesinde Bireysel Katılım Yatırımcılarının devlet desteğinden yararlanabilmesi

için sermaye koydukları şirketin Türk Ticaret Kanunu'na tabi bir anonim şirket olmasının zorunlu olduğu vurgulanmakla birlikte BKY'lerin devlet desteğinden yararlanabilmesi için iktisap ettikleri hisselerle ait şirketin aşağıdaki şartları haiz olması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

- a) Şirketin BKY'nin iştirakinden önceki son iki mali yıldaki net satışlarının yıllık 5.000.000 TL'den fazla olmaması
- b) En fazla elli çalışanı bulunması
- c) Şirketin, BKY'nin kendisine, eşine, kendisinin veya eşinin altsoy ve üstsoy ile üçüncü derece dahil yansoy hısımlarına ve kayın hısımlarına idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunmaması ya da nüfuzu altında olmaması
- ç) Başka bir şirketin kontrolünde olmaması
- d) Müsteşarlıkça belirlenen ve ek 4'te yer alan devlet desteği sağlanacak sektörlerle ilişkin listedeki sektörlerde veya faaliyetlerde bulunması
- e) Paylarının halka arz edilmemiş olması

Gereken şartları haiz olup, belirlenen alanlara yatırım yapan bireysel katılım yatırımcısının istifade edebileceği indirimle ilişkin Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 82. maddesi lafzından dikkat edilmesi gereken üç husus ön plana çıkmaktadır. Bunlardan birincisi; söz konusu indirim uygulamasından, 31/12/2022 tarihine kadar gerçekleştirilecek yatırımlarla ilgili olarak yararlanılabilecek olunmasıdır. Yani kanunun yürürlüğe girdiği tarihten evvel yapılan yatırımlar ile 31.12.2022 tarihinden sonra gerçekleştirilecek yatırımlar için bu indirimden faydalanmak mümkün olmayacaktır. İkinci olarak dikkat edilmesi gereken husus; mükellefler bireysel katılım yatırımcısı indiriminden, indirimle konu iştirak hisselerinin iktisap edildiği vergilendirme dönemine ilişkin verilecek yıllık gelir vergisi beyannamelerinde yararlanılabilecek olmalarıdır. Anlaşılacağı üzere mükellefler yatırımın gerçekleştiği takvim yılına

ait beyannamede bu indirimden faydalanmazlar ise sonraki yıllarda söz konusu teşvikten yararlanmaları mümkün bulunmamaktadır. Son olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 279'uncu maddesinde hisse senetlerinin alış bedeliyle değerlendirileceği hükme bağlandığından, bireysel katılım yatırımcısı indirimine konu anonim şirket hisse senetlerinin indirimle esas tutarlarının tespitinde alış bedellerinin dikkate alınması gerektiği önemle dikkat edilmesi gereken bir diğer husustur.

Bireysel katılım yatırımcısı tam mükellef gerçek kişilerin tam mükellef anonim şirketlere ait iştirak hisselerini iktisap ettikleri takvim yılında faydalanabilecekleri azami yıllık indirim tutarının 1.000.000 TL'yi aşamayacağı 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunun Geçici 82. maddesi ikinci fıkrasında hüküm altına alınmıştır. Mükelleflerin ilgili dönem kazancının yetersiz olması hasebiyle indirim konusu yapamadıkları iştirak hisselerinin iktisap bedelinin değerlendirme ölçülerine göre belirlenen kısmının ise, izleyen yıllarda 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre bu yıllar için belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınacağı aynı fıkranın devamında belirtilmiştir.

İndirim uygulamasında aşağıda yer alan şartlara riayet edilmemesi halinde bireysel katılım yatırımcısı indirimi dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler yönünden vergi ziyayı doğmuş sayılmaktadır.

- Hisselerin iktisap tarihinden itibaren iki tam yıl dolmadan elden çıkarılması,
- 4059 sayılı Kanunun ek 5'inci maddesi kapsamında Hazine Müsteşarlığınca vergi desteğinden yararlanılması uygun görülmeyen sektörlerde ve/veya faaliyetlerde yatırım yapıldığının tespit edilmesi,
- Ortaklık paylarına ilişkin Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik ile getirilen şartlara uyulmaması,

- Lisans kapsamında ortaklık kurulan kurumlar tarafından daha önce bireysel katılım yatırımcısıncı yapılacağı beyan edilen faaliyetlerde bulunulmaması,
- Bireysel katılım yatırımcısının veya bireysel katılım yatırımcısı ortaklıklarının iştirak edilen girişim şirketinin doğrudan veya dolaylı olarak ya da ayrı ayrı veya birlikte hâkim ortağı olduğunun tespit edilmiş olması,
- Bireysel katılım yatırımcısının; eşinin, kendisinin veya eşinin veya kendisinin altsoyu ve üstsoyu ile üçüncü derece dahil yansoy hısımları ve kayın hısımlarına idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan ya da bu kimselerin nüfuzu altında bulunan girişim şirketlerine iştirak ettiğinin tespit edilmiş olması.

Ayriyeten indirim uygulanılmasından faydalandıktan sonra belirlenen şartları haiz olunmadığının tespiti halinde zamanında alınamayan vergiler ile vergi cezalarında zamanaşımı, verginin tarihini veya cezanın kesilmesini gerektiren durumun doğduğu tarihi takip eden yılın başından itibaren başlamaktadır.

Bireysel katılım yatırımcılarına tanınan bu indirimin uygulamasına ilişkin usul ve esasları ile iki yıllık süre şartının yerine getirilememesine neden olan mücbir sebep hallerini belirlemeye Gelir Vergisi Kanunun geçici 82. maddesi ile Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkili kılınmış olup, Bakanlık bu yetkisini 1 seri No.lu bireysel katılım yatırımcısı indirimi hakkında tebliğ ile kullanarak mücbir sebep hallerine dair düzenlemelere yer vermiştir. Buna göre; bireysel katılım yatırımcısının herhangi bir kastı olmaksızın girişim şirketinin iflas etmesi halinde, Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 82'nci maddesine göre mücbir sebep halinin varlığı kabul edilecektir. Bu mücbir sebep hali nedeniyle iştirak hisselerinin en az iki tam yıl elde tutulması yükümlülüğünün yerine getirilemeyeceğinin anlaşılması durumunda, mücbir

sebebin halinin gerçekleşme tarihi, mahiyeti, iştirak hisselerinin en az iki tam yıl süreyle elde tutulması yükümlülüğüne olan etkisi ve mümkün olması halinde etkilerinin tahmini giderilme süresi bireysel katılım yatırımcısı tarafından mücbir sebep halinin ortaya çıktığı tarihten itibaren otuz gün (iş günü) içinde Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı'na bildirilmelidir. Yapılan başvurunun değerlendirilmesi neticesinde Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından mücbir sebep halinin var olduğu kanaatine ulaşılması durumunda, zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler yönünden vergi ziyayı doğmuş sayılmaz ve ziyaa uğratılmış vergiler için gecikme faizi ve vergi ziyayı cezası tahsil edilmez. Bu mücbir sebep halinin yanı sıra bireysel katılım yatırımcısının ölümü veya fiil ehliyetinin kaybı halinde iştirak hisselerinin iki yıllık elde tutulma yükümlülüğü ölüm halinde mirasçılar, fiil ehliyetinin kaybı halinde kanuni temsilciler tarafından yerine getirileceği, bu yükümlülüğün yerine getirilememesi halinde, indirim dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler için vergi ziyayı cezası kesilmeyeceği, zamanında tahakkuk etmemiş vergi aslı gecikme faiziyle birlikte mirasçılar veya mükelleften tahsil edileceği 1 seri No.lu bireysel katılım yatırımcısı indirimi hakkında tebliğde yer almaktadır.

Bireysel katılım yatırımcıları için tasarlanan bu müessese ile yatırımcılar gerçekleştirecekleri yatırımlardan elde edecekleri kazanımlarının yanı sıra gelir vergisi matrahlarına yansıyacak indirim sayesinde yatırımları devletçe desteklenmiş olmaktadır.

2- BİREYSEL KATILIM SİSTEMİ FAALİYET RAPORU

Hazine ve Maliye Bakanlığı bireysel katılım sermayesi sisteminin çeyrek dönem gelişmelerin kamuoyu ile paylaşılması amacıyla 3 aylık dönemler halinde bireysel katılım sistemi (BKS) ilerleme raporu düzenlemektedir. Bu sayede dönemsel gelişmeleri içeren faaliyet raporu ile piyasa eko-

nomisince sistemin ne ölçüde kabul gördüğü, beklenen geri dönüşün sağlanıp sağlanmadığına ilişkin olarak hem kamuoyu hem idare hem de yatırımcılara önemli doneler sunulmaktadır.

Bireysel Katılımlı Sistemi (BKS) ilerleme raporunun içeriği genel itibariyle üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Bakanlık tarafından Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğe uygun olarak melek yatırımcılara verilen lisansların istatistiki verilerinden; ikinci bölümde, lisanslı melek yatırımcılar tarafından gerçekleştirilen yatırımların verilerinden; üçüncü bölümde ise Bakanlık tarafından akredite edilen Melek Yatırımcı Ağları tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerden bahsedilmektedir. Çalışmanın bu bölümünde ilerleme raporunda yer alan analiz verileri eşliğinde, yeni bir kamu maliyesi aracı olarak bireysel katılım sistematığının piyasa ekonomisinde üstlendiği role ilişkin bilgiler paylaşılabacaktır.

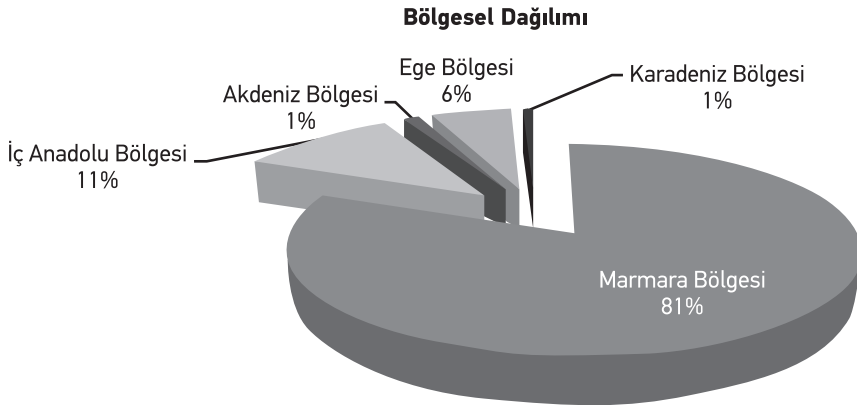
Bilindiği üzere Bireysel Katılım Sermayesi (BKS) sistemine ilişkin kanun düzenlemesi 2012 yılı Haziran ayında gerçekleşmiştir. Bu kanun düzenlemesinin akabinde 15 Şubat 2013 tarihinde sisteme ilişkin usul ve esasları içeren Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik yürürlüğe girmiş ve Bireysel Katılım Sermayesi sistemi

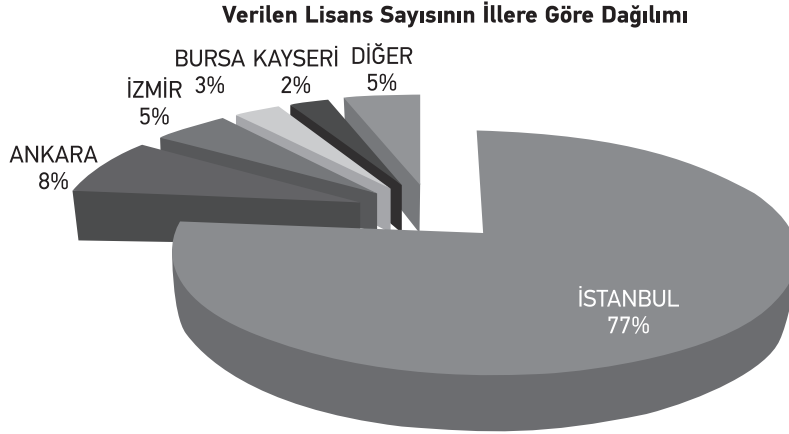
tüm hukuki zemini oluşturulmuş şekilde faaliyete alınmıştır.

Bireysel Katılım Sistemine ilişkin olarak Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından çeyrek dönem itibariyle oluşturulan ve en son olarak yayımlanan 2018/4. dönemine ait bireysel katılım sistemi (BKS) ilerleme raporunda yer alan verilere göre bireysel katılım sermayesi sistemine dahil olan yatırımcıların, sistemin faaliyete girdiği 2013 yılından 2018 yılı dördüncü çeyrek dönemine kadar dönemler itibariyle, sayısal verileri şu şekilde açıklanmıştır;

- Sistemin faaliyete girdiği yıl olan 2013 yılı itibariyle lisans alan müteşebbis yatırımcı sayısı 155 olup müteakip dönemler itibariyle 2014 yılı içerisinde 120, 2015 yılı içerisinde 69, 2016 yılı içerisinde 68, 2017 yılı içerisinde 33 ve 2018 yılı üçüncü çeyrek dönemini kapsayan zaman dilimi sonu itibariyle 26 yatırımcı bireysel katılım sermayesi sistemine dahil olmuştur.

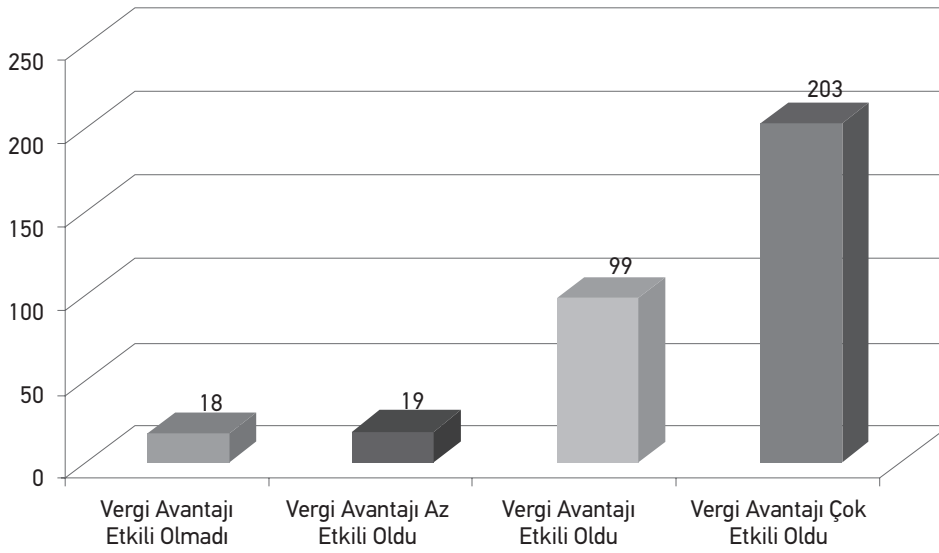
Bireysel katılım sermaye sistemine dahil olan yatırımcıların, sistemin faaliyete geçtiği dönemden bu yana kümülatif olarak bölgeler ve iller itibariyle oransal dağılımına ilişkin bireysel katılım sistemi 2018/4. çeyrek ilerleme raporunda yer alan analiz verilerini ihtiva eden grafikler aşağıda yer aldığı gibidir;

Çalışmanın önceki bölümünde bireysel katılım sermaye sistematığına dahil olabilecek yatırımcıların yüksek gelir veya servet ile tecrübe kriterlerine sahip olmaları gerektiği izah edilmiştir. Bireysel katılım sistemi 2018/4. çeyrek ilerleme raporunda da lisans sahibi yatırımcıların haiz oldukları kriterlere göre sayısal ve oransal dağılımına dair verilere yer verilmiştir. Buna göre lisans sahibi 158 yatırımcı tecrübeli, 182 yatırımcı servete sahip, 131 yatırımcı ise yüksek gelire sahip olma şartlarını haiz yatırımcılardan mütevellittir. İlerleme raporu verilerinden görüleceği üzere bireysel katılım sermaye sistematığının hayata geçtiği 2013 yılından 2018 yılı dördüncü çeyrek dönemine kadar sistematığı dahil olan toplam 471 lisans sahibi yatırımcıdan % 28 i yüksek gelir sahibi , %33 ü tecrübeli %39 i ise servete sahiptir. Ayrıca ilerleme raporunda lisans sahibi yatırımcıların eğitim durumuna göre dağılıma ilişkin olarak bilgilerde yatırımcıların % 90 anının lisans ve/veya doktora mezunu oldukları gözlenmektedir.

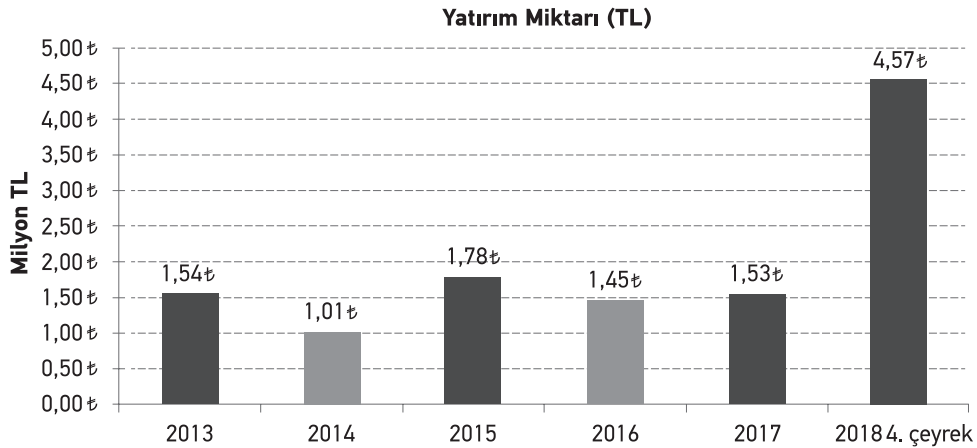
Bireysel katılım sistematığına dahil olan müteşebbislerin sermayelerini sistem dahilinde değerlendirmelerinde hiç şüphesiz sistemden farklı getiri beklentileri güdüsüyle hareket etmeleri ön plana çıkmaktadır. Bu yönüyle sermaye sahibi girişimcilerin sisteme dahil olma nedenleri ilerleme raporunda yer alması gereken en önemli analiz verilerinden birini tekil etmektedir. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan 2018/4 ilerleme faaliyet raporunda yatırımcıların % 21 sinin yenilikçi iş fırsatı-manevi destek , %24 ünün maddi ve manevi destek , % 11 i alternatif yatırım olanaklarını değerlendirme , %44 inin ise yüksek getiri ve büyüme potansiyeli etkenlerinden hareketle bireysel katılım sistemine dahil olduklarına dair istatistiki bilgilerine yer verilmiştir. Bununla beraber yatırımcıların sisteme dahil olmalarında vergi desteğinin etkisi üzerine yapılan araştırma sonucunda elde edilen verileri içerir ilerleme faaliyet raporunda yayınlanan grafik aşağıda yer aldığı gibidir;

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan 2018/4 çeyrek dönemine ait faaliyet ilerleme raporunda sistemin hayata geçirildiği dönemden başlayarak yapılan yatırımlarda bireysel katılım yatırımcılarının %10 hisse bedeli için ortalama **78.370,81 ₺** sermaye aktarmış oldukları ifade edilmektedir. Bireysel katılım sistemi dahiinde yatırım yapılan şirketlerin sektörlere göre dağılımı ise; %3 İmalat sanayi , % 3 B.Y.S. elektrikli makine ve cihazların imalatı , % 9 Bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri, % 9 Veri ta-

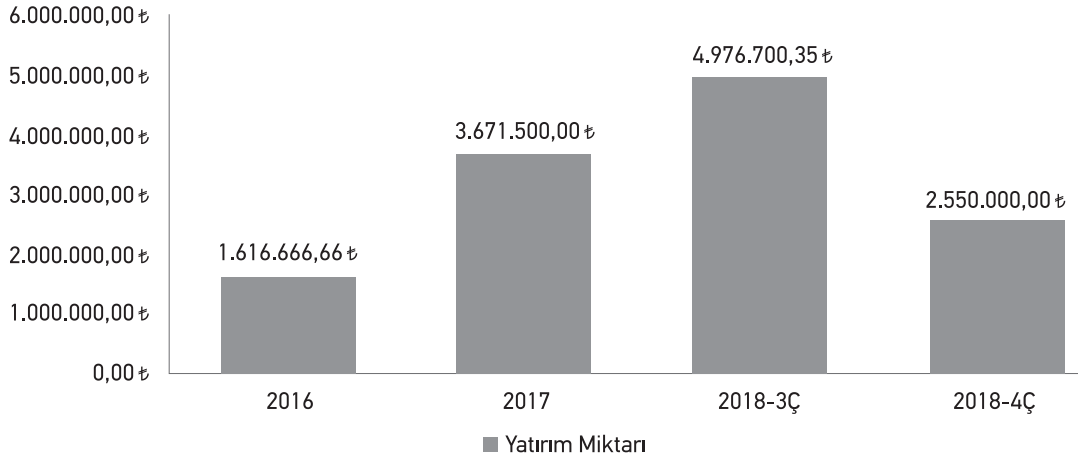
banı faaliyetleri, % 17 E-ticaret , % 48 Yazılım ve Uygulama Geliştirme , % 11 diğer şeklindedir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından lisans verilen melek yatırımcıların 2018/4. dönem sonu itibarıyla gerçekleştirdikleri yatırımlara ilişkin olarak başarı ile sonuçlanan başvuru sayısının 34, yapılan yatırım tutarının 11.739.206,00 ₺, işlemine devam olunan yatırım tutarının ise 150.000,00 ₺ olduğu ilerleme raporunda yer almaktadır. Sonuçlanan bu yatırımların yıllar itibarıyla dağılımına ilişkin grafik aşağıda yer aldığı gibidir;

Faaliyet ilerleme raporunda yer alan verilere göre Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından sistemin hayata geçirildiği 2013 yılından bugüne kadar toplamda lisans verilen yatırımcı sayısı 471 olmakla beraber akredite edilmiş ağırlarda lisansı

olmadan faaliyet gösteren 424 melek yatırımcı bulunmaktadır. Lisans sahibi olmayan yatırımcıların bireysel katılım yatırım ağırları üzerinden vergi desteğinden faydalanmadan yaptıkları yatırım miktarlarını içeren grafik aşağıda yer aldığı gibidir;

Her ne kadar Bakanlık tarafından akredite edilmeyen ve lisans almamış melek yatırımcıların vergi teşviklerinden istifade edemeyecek olmalarına rağmen yenilikçi iş fırsatı, alternatif yatırım olanaklarını değerlendirme, yüksek getiri ve büyüme potansiyeli etkenleri gibi sebeplerle finansman ihtiyacı olan girişimcilere yatırım yapma güdüsüyle hareket ettikleri söylenebilir. Öyle ki faaliyet raporunda ayrıntılarına yer verilen istatistikî verilere göre melek yatırımcıların lisans sahibi olmaksızın ve vergi teşviklerinden faydalanmaksızın önemli ölçülerde yatırım gerçekleştirdikleri gözlemlenmektedir.

SONUÇ

Günümüz dünyasında küreselleşen ekonomik yapıda yatırımcılar açısından en önemli amaç hiç şüphesiz sürekli olarak yeni fikirler üretmek ve sermaye birikimini doğru yönde değerlendirerek maksimum katma değer yaratmaktır. Buna karşın henüz kurulmuş veya gelişim sürecindeki erken işletmelerin piyasa ekonomisinde var

olabilmelerine imkan sağlayacak birincil etken; işletmeleri için gereken finansman olanaklarının teminidir. Bu durum sermayedarların ve müteşebbis erken işletmelerin temel gayelerine ulaşmaları açısından birbirleri ile etkileşime geçebilmelerini amaçlayan melek yatırım ağlarının doğuşuna vesile olmuştur. Melek (angel) yatırımcı ifadesi ilk olarak Brouadway'deki borsa tüccarlarının Brouadway gösterilerinin devamı sağlamak maksadıyla katma değeri yüksek, riskli yatırımları yapan zenginleri etkilemek için kullanılmış ve sonrasında melek yatırım sistemi dünyada uzun sürelerdir aktif şekilde uygulama alanı bulan finansal bir araç haline gelmiştir. Ülkemiz açısından da 2000'li yıllarda yeni bir finansal araç olarak faal şekilde kullanılmaya başlanması için çeşitli çalışmalar yapılmış ancak ülkemizde 13/6/2012 tarihli ve 6327 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ile hukuken hayata geçirilmiştir. Türkiye'de bireysel katılım sistemi olarak adlandırılan melek yatırım sistemi 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda yer alan

vergi indirimini kapsayan yasal düzenlemelerle devlet tarafından teşvik edilmekte ve hızla yaygınlaşması ve ülke ekonomisinde aktif rol alması açısından gereken alt yapı çalışmalarına devam edilmektedir. Hazine ve Maliye Bakanlığı bireysel katılım sistemiğine dair çeyrek dönemler itibarıyla ilerleme faaliyet raporları düzenlemekte ve bu sayede sistemiğin gelişim sürecinin takibini yaparak, gerek kamuoyunun bilgilendirilmesini gerekse sisteme ilişkin istatistiki veri analizine imkan vererek melek yatırım ağının gelişimine önemli katkı sağlamaktadır. Sonuç itibarıyla kısa bir geçmişe sahip olan bu sistemiğin tam anlamıyla etkin ve sürdürülebilir hale getirilerek

yakın gelecekte ekonomimize katkı sağlaması ülkemiz açısından büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- 1 seri No.lu Bireysel Katılım Yatırımcısı İndirimi Hakkında Tebliğ
- Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik
- Hazine ve Maliye Bakanlığı BKS İlerleme Raporu